

Forn de calç 3 del Torrent del Salt o dels Abeuradors

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Camí dels Monjos - Torrent del Salt.
Emplaçament
Alçada: Sector sud de la Carena dels Monjos.
499

Coordenades:

Latitud: 41.61429
Longitud: 2.02443
UTM Est (X): 418719
UTM Nord (Y): 4607412

Classificació

Número de fitxa 08120 - 168
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Al davant de la boca mateix hi ha la soca d'un arbre. Corona envoltada de vegetació arbòria i arbustiva que el van malmetent.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A003000040000YS
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dl., 01/02/2021 - 08:09

Descripció

Forn de calç situat al peu del Camí dels Monjos, a la part inferior de migdia de la carena que porta el seu nom. L'accés es pot fer a partir del carrer de Gaietà Vallès resseguint la pista forestal que transcorre en direcció nord, pel vessant dret del torrent del Salt, anomenat també dels Abeuradors. Travessa el bosc de l'Angelet fins a trobar una bifurcació coneguda amb el nom de Camí dels Monjos. Deixar la pista de l'esquerra i girar a mà dreta en direcció al torrent del Salt bon centenar de metres. Avançar fins a la cruïlla, i resseguir el marge esquerre fins trobar un corriol que s'eixampla en qüestió de pocs metres, coincidint amb la plaça de maniobra del forn. Aquest queda a mà dreta mateix, en el vessant hidrogràfic esquerre del Torrent del Salt.

Es tracta d'un forn doble, reaprofitat. El més antic, del qual només se'n conserva parcialment la part posterior, és el que està situat al davant, amb la boca de la fogaina, actualment desapareguda, però que estava orientada al nord-est. A la paret dreta, s'observen restes de rubefacció i a la zona ennegrida es poden identificar les empremtes deixades per l'escoda o el pic en el moment de la seva construcció. El seu diàmetre aproximat era d'uns tres metres. L'alçada conservada actualment és de 2'70 m.

El segon forn, està construït aprofitant la paret posterior del primer. En ell s'hi va practicar una obertura amb passadís d'accés i es va excavar l'olla. El forn és de planta circular, sense bombament central (mesura 3 metres de diàmetre per una alçada de 5 metres). Una excavació permetria confirmar que probablement al dessota mateix es conserva el pedrís a tot el seu perímetre. Les parets interiors estan gairebé vitrificades amb tonalitats blanques i verdes, de gran bellesa. Conserva el coronament superior format per varies fileres de pedra.

La boca d'accés a la cambra de combustió o fogaina està orientada al nord-oest. Està en un excel·lent estat de conservació. Presenta una volta rebaixada realitzada amb varis rengles de pedra disposada a plec de sardinell, sustentada sobre un sòcol també de pedra lligat amb morter de calç. El passadís d'accés mesura 1'90 metres de llargària per una alçada d'1'45 metres. La boca exterior mesura 1'50 m d'amplada mentre que l'interior fa 1 metre.

Observacions:

No s'ha realitzat cap intervenció arqueològica però sembla que s'hagi efectuat algun tipus de consolidació estructural a nivell de la boca exterior de la fogaina.. És un element patrimonial molt interessant ja que es preserva el descarregador i amb una important plaça de maniobra. A mà esquerra mateix formant part del mateix conjunt hi ha un segon forn, més gran.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre

els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banqueta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenfornar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

